

Пазари. Видове пазари.

Пазарът е понятие, чрез което се изразява взаимодействието между купувачите и продавачите на стоките и услугите, в резултат на което се установяват цените и количествата и се осъществяват сделките по размяната. Пазарът е съвкупност от икономически отношения в сферата на обръщението, посредством които се реализират стоките. Образно пазарът се определя като място, където се среща търсенето и предлагането на дадена стока.

Характеристики на пазара:

- Продуктова - какво се продава на пазара;
- Териториална - местоположението на пазара;
- Пазарен дял - процентното участие на дадена фирма в продажбите на определен продукт или услуга;

Функции на пазара:

- Селективна - пазарът извършва подбор на необходимите продукти;
- Алокативна - пазарът осигурява ефикасно разпределение и разполагане на производствените фактори и подходящ избор на действие;
- Дистрибутивна - пазарът преразпределя новосъздадените продукти между субектите на производството на основата на господстващата собственост върху капиталовите блага.
- Регулираща, измерителна, балансираща и възпроизводствена функции на пазара.

Видове пазари

1. Според териториалните граници и неговите мащаби:

- местен;
- национален (вътрешен);
- регионален (външен);
- световен (външен);

2. Според обекта на продажба:

- пазар на стоки и услуги, стокова борса;
- пазар на факторите на производството;
- финансов пазар: паричен, валутен и капиталов;

3. Според степента на зрялост на пазарните отношения:

- високо развит;
- формиращ се;
- възникващ;
- регулиран;
- свободен;
- монополен;

4. Вътрешните пазари биват:

4.1 Обществени пазари - Организацията и управлението на обществените пазари се осъществяват от ОС чрез създаване на фирми „Общински пазари“. Общината и тези фирми изграждат необходимата матер.-техническа база, които са свързани със създаване на благоприятните условия за дейност. Финансовите средства необходими за функционирането на обществените пазари се осигуряват чрез формиране на инвестиц. фонд от печалбата на фирмата „Общински пазари“ или от целеви средства отпуснати от общината както и от др. физ. и юрид. лица. ОС определя размера на таксите за ползване на място на общ. пазар и заетите площи на обществени места съгласно тарифата за местните данници и такси. **Обществените пазари се разделят на:**

1. Универсални пазари – организират се за продажба на селскостопански, хранителни, нехранителни и промишлени стоки и услуги.

2. Специализирани пазари - два вида: за продажба на живи домашни животни и за

търговия за употребявани, но годни за употреба стоки.

3. Събори, които се изграждат по случай традиционни местни празници.

4.2 Стокови борсови пазари

Борсовият пазар е организиран, регулиран, осигуряващ гаранции и улеснения в търговията на едро. В зависимост от ролята, която изпълняват биват няколко вида: световни, регионални, национални и местни. В зависимост от предмета на извършвани търговски сделки борсовите пазари биват специализирани и универсални. Според специализацията борсовите пазари биват 3 вида: стокови, фондови и валутни пазари.

Стоковите борсови пазари според спецификата на механизма на сключване на сделки са няколко вида:

1. Аукционен - механизмите на действие на аукционните се свежда до явен търг, в които наддаването е свободно, но цената се изменя само в една посока, при което се цели бързата покупко-продажба на максимална цена. Заплащането на стоките става веднага и доставката се осъществява в момента на плащането;

2. Стокови тържища - това е стоков борсов пазар за търговия на едро със налични стоки. Механизмът на търгуване се свежда до договаряне на цената м/у продавача и купувача. Заплащането става на място и купувача получава стоката.

3. Тържища на контракти - те са стокови борсови пазари на едро. Механизмът на търгуване се свежда до открита свободна дискусия м/у брокерите и купувачите по време на сесията, при което движението на цените е свободно и в двете посоки;

4. Стокови борси - високо организиран орган, на който се сключват сделки за покупко-продажба на масови, еднородни, количествено равностойни и партидно заменяеми стоки, при предварително определени и задължителни за участниците условия. Съвремените СБ гарантират лоялна конкуренция. Търговията на СБ с контракти облекчава покупко-продажбата и гарантира минимални колебания на пазарните цени. СБ се изграждат като акционерни дружества или дружества с ограничена отговорност. СБ не е страна по сделките, а е техен организатор, решаваща организационно управленска предпоставка и условие за ефективно осъществяване на борсовите операции.

4.3 Пазар на финансови активи - могат да се разграничат два вида пазари:

1. Пазар на банкови кредити – осъществяват се взаимоотношения по повод платени възвратими заеми без да се оформят специални документи със самостоятелна стойност;

2. Пазар на ценни книжа /капиталов пазар/ – уреждат се два вида отношения – кредитни /дългови/ и отношения на съвладение. Видове пазари на ЦК са първичен (процесът на първоначална емисия) и вторичен (ЦК извършват вторичен оборот, фондовата борса). Целта на фондовата борса е да създава концентрация на търсенето и предлагането и намирането на оптимални цени на основата на реална немалипулирана конюнктура. БФБ осъществява своята дейност върху няколко правни основи, като търговския закон и закона за публично предлагане на ценни книжа. БФБ е акционерно дружество. БФБ работи с две национални институции на капиталовия пазар: Държавна комисия и Централен депозитор., който организира прехвърлянето на корпоративни ценни книжа. Негови членове са всички членове на борсата, големите търговски банки, БНБ, Министерство на финансите. Функциите му са водене на сметки с ценни книжа, осъществяване на плащания на ценни книжа, като не се формира печалба.